

Byty šly Ukrajincům. „A co my?“ 15 Češek na místo v azyláku. Začalo zle

- CZ24 News | 6. prosince 2022

ČESKO: Minulý týden jsme vám přinesli zkušenosti několika matek samoživitelek, které zoufale bojují s drahotou a nejistou bytovou situací. Právě zvyšování nájmů a vysoké ceny energií jsou v kombinaci s nízkými příjmy důvodem, proč mnoho žen i mužů samoživitelů volí ubytování v azylových domech. Jenže tam je v současnosti beznadějně plno.

„Do azylového domu jsem se dostala naštěstí ještě před tím, než se to všechno začalo sypat,“ začíná vyprávění Kristýna P., jedna z obyvatel Azylového domu pro matky s dětmi v Hradci Králové. „Jsem tu od podzimu minulého roku a nemohu si to vynachválit. Moc mi tu pomohli. Jenže nevím, co bude dál. Krátí se mi doba, kdy tu mohu být. Stále nemám dost peněz, abych si mohla pronajmout normální byt.“ Kristýna popisuje častý scénář posledních měsíců, který chudší nájemníky značně znevýhodňuje. To potvrzuje i sociální pracovnice, která se Kristýnině případu věnuje. „Začíná to být běžná praxe. Majitelé bytů si nájemníky mohou vybírat, na každý byt se stojí fronty. Je jasné, že matka samoživitelka, navíc s posledním bydlištěm v azylovém domě, nepůsobí na první pohled solventně. Ale je to jen dojem. Z praxe mohu říct, že naprostá většina žen je vděčná, že může normálně bydlet. Jen je třeba nastavit nájem tak, aby nebyl likvidační. Ale to v současné době pro většinu samoživitelek bohužel je. Proto se teď zvyšuje i počet zájemkyň o naši službu. Je to začarovaný kruh...“

Nabízí se otázka, zda nelze pro ženy, které odcházejí z azylových domů, najít bydlení v koordinaci s veřejnou správou, např. v městských bytech? „Ano, samozřejmě to řešíme s magistrátem,“ říká sociální pracovnice. „Máme nastavenou dlouhodobou spolupráci v této oblasti. Ale městských bytů je málo. Část jich navíc není momentálně v dobrém stavu, prochází rekonstrukcí, která si prý vyžádá ještě asi půl roku. A ta část, která v dobrém stavu je, již byla obsazena. Město nabídlo toto bydlení uprchlíkům z Ukrajiny.“

Podobnou zkušenost mají i v azylovém domě Otevřené srdce v Praze. „Azylový dům je přechodné řešení. Po určité době, zpravidla po roce, ale ta doba je individuální, se ženy vrací do běžného života,“ popisuje práci se sociálně slabšími matkami ředitelka služby Michaela Nováková. „Běžně jim pomáháme i sehnat nové bydlení do začátku. Spolupracovali jsme na tom vždy se sociálním odborem městské části, jenže momentálně jsou všechny byty pronajaté Ukrajincům. Matky s dětmi tedy u nás zůstávají déle, než je běžné. Ale to zase vytváří další tlak, protože se denně hlásí další zájemci o naše služby.“

„Slyšela jsem o tom, že městské byty, a i některé soukromé, byly přiděleny Ukrajincům. Nepřijde mi to spravedlivé,“ říká Dana M., jedna z obyvatel azylového domu Gloria, který vede Arcidiecézní charita Praha. „My tu žijeme od narození, pracujeme, snažíme se, a když upadneme, tak ani nemáme možnost bydlet důstojně. Jsem za tento provizorní domov ráda, našla jsem tady kamarádky, ale není to skutečný domov. Teď jedná moje sociální pracovnice s pánem, který nás podporuje, že by pronajal svůj byt. Prý je to garsonka, to nám se synem stačí. Nepotřebujeme přepych. Kdo si ale neprožil to co my, ten nikdy nepochopí, jak složitý ten systém je. A pak přijdou lidi, kteří neodvedli ani korunu daní, a dostanou byt přednostně. To se mi opravdu nelíbí,“ rozčiluje se Dana. A dodává, že má velké obavy z budoucnosti. „Bojím se, že to tam venku nezvládnou. I když se mi tady snaží pomoci, abych měla práci a vyřídila si všechny sociální příspěvky, když čtu zprávy a vidím, co se děje, mám strach, že se sem zase vrátím. Mám kamarádku, která denně bojuje s každou korunou a už také musí opouštět současný byt. Má dilema, jestli zůstat v Praze a zažádat si o azyláky, nebo jít k rodičům na druhý

konec republiky. Tak jí říkám, že když vidím ty čekací listiny tady u nás, že jinde to asi nebude lepší, ať jde radši k rodičům.“

Kapacity azylových domů jsou opravdu naplněny a čekací lhůta je někde až půl roku. „Máme pořadník, kde je momentálně zapsáno patnáct čekatelek,“ popisuje Imelda Hrdličková, ředitelka azylového domu Gloria. „Bohužel se dostáváme do situace, kdy se kvůli bytové krizi prodlužuje doba pobytu, a tak nemůžeme uvolnit místa tak rychle jako dřív. Jsme v intenzivním kontaktu s dalšími azylovými domy a neziskovými organizacemi, snažíme se navzájem si ulevit. Když se někde uvolní místo, zájemkyně tam posíláme. Ale nevím, jak to dlouhodobě udržíme, situace se bohužel stále zhoršuje.“

Podle našich zjištění má většina azylových domů nepříliš vysokou kapacitu. Ty největší instituce pojmu sice až okolo sedmdesáti žen, popř. otců, a to včetně dětí, průměrně ale azylový dům čítá mezi dvaceti a třiceti lůžky. „To se naplní velmi rychle,“ říká sociální pracovnice z azylového domu pro matky s dětmi v Náchodě. „My tedy zrovna patříme mezi ty větší domy, máme 72 lůžek. 22 je určeno maminkám, 50 je pro děti. Jsme plní a zájem o ubytování u nás v posledních měsících jen roste. Musíme odmítat.“

V Mostě v Ústeckém kraji, který se řadí mezi sociálně nejslabší regiony, působí jak azylový dům pro matky s dětmi, tak azylový dům pro rodiny. Celkem jde o 74 lůžek. Volná jsou tři místa, ale jen na pár dní. „Po víkendu má dorazit nová klientka se dvěma dětmi. A tak je to pořád. Někdo odejde, další přijde. Nezastavíme se,“ říká tamější zaměstnankyně.

Co si má vlastně počít matka, kterou ekonomická krize donutila opustit bydlení, ale nemůže využít místa v azylovém domě? „Je to vždy individuální. Ptáme se žen, které musíme odmítnout, na to, jestli mají náhradní plán. Pokud mají rodinu, vždy je dobré využít bydlení u rodiny, popř. u přátel. Pokud to nejde nebo je situace natolik akutní, že hrozí, že by maminka mohla skončit s dětmi na ulici, informujeme sociální odbor města a OSPOD,“ vysvětluje sociální pracovnice z náchodského azylového domu. Přiznává také, že mezi zoufalými samoživitelkami roste agresivita. „Setkáváme se častěji s tím, že když ženu odmítneme, začne na nás křičet, nadávat nebo plakat. S tím jsme se dříve setkávali výjimečně, většinou u problematických osob. Tady to ale přičítáme všeobecnému zoufalství a frustraci. Není se čemu divit. Ty ženy jsou často úplně bez peněz, někdy i ohrožené domácím násilím, vystrašené a unavené z nekončící bídy.“

I když je azylový dům pro matky s dětmi dobrý způsob, jak ulevit v nouzi, podle ředitelky Hrdličkové z pražského domova Gloria je chybou systému, že se do těchto institucí dostávají i ženy, které by ještě před pár lety něco takového ani nenapadlo. „Jak začala tato krize, pozorujeme, že se mění sociální postavení našich klientek. Když se sem dostanou, jsou na první pohled všechny na stejné lodi, ale fakticky jsou mezi nimi velké rozdíly. Dříve šlo v naprosté většině případů o ženy s nižším vzděláním, o ženy z menšin nebo s lehkou mentální retardací. Teď jsou to středoškolačky, nebo dokonce vysokoškolačky. Na těch vzdělanějších matkách je vidět, že se za svou situaci stydí a berou jako osobní prohru, že se sem dostaly. Na druhou stranu je s nimi méně práce, postupují rychle a mají většinou silnější sociální kapitál, který jim pomůže v návratu do běžného života. Je ale bolestné vidět, že v jednadvacátém století jsme se dostali do situace, kdy samoživitelka znamená synonymum pro chudobu a většina z nich bojuje o střechu nad hlavou. My, kteří v sociálních službách pracujeme,“ uzavírá Hrdličková, „dobře vidíme, jak je celý systém vůči samoživitelkám nastaven špatně. Dokud si naši volení zástupci neuvědomí, že tady tiká časovaná bomba, asi nic se bohužel nezmění.“